

Dział Jakości Kształcenia - Biuro Oceny Jakości Kształcenia

Jakość kształcenia na studiach III stopnia 2012/2013

Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu

Styczeń 2014
Dział Jakości Kształcenia

Spis treści

1. Problematyka i metodologia badań	3
2. Frekwencja doktorantów w badaniu.....	4
3. Satysfakcja doktorantów ze studiów III stopnia	5
4. Ocena warunków rozwoju stwarzanych doktorantom przez UM w Lublinie	5
4.1 Organizacja studiów.....	6
4.2 Wsparcie w zakresie mobilności doktorantów	7
4.3 Zaplecze naukowo-techniczne procesu kształcenia	8
4.4 Finansowe wsparcie rozwoju naukowego	9
5. Ocena programu kształcenia na studiach III stopnia	10
6. Ocena współpracy z opiekunem naukowym/promotorem	14
7. Ogólna ocena zajęć dydaktycznych na III stopniu kształcenia w UM w Lublinie	17
8. Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu; Dyscyplina : <i>Nauki o Zdrowiu</i>	18
8.1 Ogólna ocena kształcenia na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu	18
8.2 Ocena prowadzących zajęcia	18
8.2.1 I rok studiów	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
9. Wnioski i rekomendacje.....	19
Aneks	22

Wstęp

Zgodnie z polityką jakości kształcenia realizowaną na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie w roku akademickim 2012/2013 przeprowadzono badanie dotyczące jakości procesu kształcenia na naszej Uczelni. Badanie objęło studentów wszystkich kierunków i poziomów kształcenia, w tym również uczestników studiów III stopnia. Ocena dydaktyki jest elementem całościowej ewaluacji jakości kształcenia a jej wyniki służą doskonaleniu procesu kształcenia. Upowszechnianie wyników badania ma również na celu kształtowanie kultury jakości na naszej Uczelni.

Studia Doktoranckie na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie prowadzone są na I Wydziale Lekarskim z Oddziałem Stomatologicznym, II Wydziale Lekarskim z Oddziałem Anglojęzycznym, Wydziale Farmaceutycznym z Oddziałem Analityki Medycznej oraz Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu w dziedzinie nauk medycznych w dyscyplinach: biologia medyczna, medycyna i stomatologia, w dziedzinie nauk farmaceutycznych oraz nauk o zdrowiu.

Niniejszy raport zawiera wyniki badań przeprowadzonych wśród doktorantów I, II i III roku studiów realizowanych na UM w roku akademickim 2012/2013. Zakres tematyczny badania podzielono na dwa główne obszary. Pierwszy ma charakter oceny ogólnych warunków studiowania i rozwoju stwarzanych przez Uniwersytet oraz oceny jakości współpracy doktorantów z promotorem. Drugi dotyczy oceny pracy dydaktycznej poszczególnych nauczycieli akademickich. Wyniki badań umożliwią kształtowanie oferty studiów z uwzględnieniem oczekiwań słuchaczy oraz pozwolą w przyszłości udoskonalić proces dydaktyczny poprzez wyciąganie wniosków z doświadczeń zdobytych w roku akademickim 2012/2013.

1. Problematyka i metodologia badań

Badanie zostało zrealizowane techniką ankiety papierowej i miało charakter anonimowy oraz dobrowolny. Doktoranci otrzymali dwie wersje kwestionariusza, gdzie w pierwszej z nich oceniano poszczególne zajęcia i osoby je prowadzące, natomiast druga miała charakter bardziej ogólny i dotyczyła oceny warunków studiowania i rozwoju stwarzanych doktorantom przez UM oraz ogólnej satysfakcji ze studiów. Ocena prowadzących dokonywana była w odniesieniu do 7 kryteriów. Pytania miały charakter zamknięty, z pięciostopniową skalą. Dodatkowo doktoranci mieli możliwość wpisywania własnych komentarzy i uwag oraz dzielenie się własnymi sugestiami na temat pracy nauczycieli. Wśród kryteriów oceny jakości pracy nauczycieli akademickich znalazły się:

- ⇒ Umiejętność nauczyciela w zakresie przekazywania wiedzy
- ⇒ Umiejętność budowania relacji sprzyjających uczeniu się oraz aktywizacji doktorantów podczas zajęć
- ⇒ Przejrzystość i jasność określonych przez nauczyciela zasad przyznawania zaliczenia
- ⇒ Przygotowanie prowadzącego do zajęć
- ⇒ Trafność doboru metod nauczania i pomocy naukowych do specyfiki zajęć
- ⇒ Punktualność w rozpoczynaniu i kończeniu zajęć przez nauczyciela
- ⇒ Zgodność realizowanych treści zajęć z podanym programem kształcenia

Drugą część badania, która miała charakter ogólnej, całościowej oceny satysfakcji ze studiów doktoranckich i dotyczyła takich obszarów tematycznych, jak:

- ⇒ Ogólne zadowolenie ze studiów doktoranckich
- ⇒ Ocena programu studiów
- ⇒ Ocena warunki rozwoju naukowego stwarzane przez UM w zakresie:
 - ⇒ - wsparcia finansowego
 - ⇒ - obiegu informacji
 - ⇒ - współpracy z innymi ośrodkami
 - ⇒ - zasobów bibliotecznych
 - ⇒ - zaplecza technicznego niezbędnego do prowadzenia badań oraz prowadzenia zajęć dydaktycznych

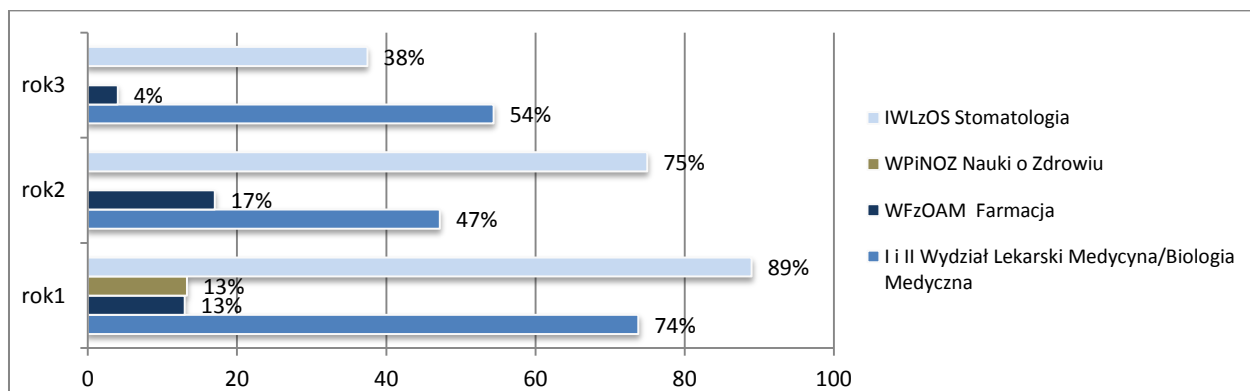
- ⇒ - przygotowania do pracy naukowo - dydaktycznej
- ⇒ Współpraca doktoranta z opiekunem naukowym/promotorem

Dane zebrano przy pomocy tradycyjnego, papierowego kwestionariusza ankiet, ponieważ doktoranci nie korzystają z kont w systemie Wirtualna Uczelnia, na które możliwa jest generacja ankiet w formie elektronicznej.

2. Frekwencja doktorantów w badaniu

Badanie objęło wszystkich uczestników studiów doktoranckich I, II i III roku. Doktoranci IV roku studiów nie uczestniczyli w badaniu, gdyż program kształcenia na tym roku nie przewiduje udziału w zajęciach dydaktycznych – doktoranci realizują jedynie praktyki zawodowe w formie prowadzenia zajęć dydaktycznych. Ocenie podlegały wszystkie realizowane w ramach studiów zajęcia oraz nauczyciele akademicki je prowadzący. W pierwszej części badania, dotyczącej ogólnej oceny warunków studiowania, udział wzięło **52 %** doktorantów. Studia doktoranckie na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu są prowadzone na UM od roku akademickiego 2012/2013, dlatego raport zawiera wyniki tylko dla pierwszego roku tych studiów. Największą reprezentatywność wyników uzyskano na I Wydziale Lekarskim dla dyscypliny *stomatologia*, gdyż największy odsetek doktorantów brał udział w badaniu. Z pierwszego roku uczestniczyli niemal wszyscy doktoranci tej dyscypliny, nieco niższy odsetek odnotowano na roku drugim natomiast najniższy na roku trzecim. Również wysoki był odsetek ankietowanych wśród doktorantów I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*, gdzie z pierwszego roku przebadano trzy czwarte doktorantów, na drugim roku blisko połowę, natomiast niecałe 40% na roku trzecim. Relatywnie niski był odsetek uczestników Studiów Doktoranckich z Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej oraz Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, gdzie w badaniu wziął udział mniej niż co piąty doktorant, a na trzecim roku studiów na Wydziale Farmaceutycznym z Oddziałem Analityki Medycznej zaledwie 4 %. Szczegółowe dane zawiera Wykres 1.

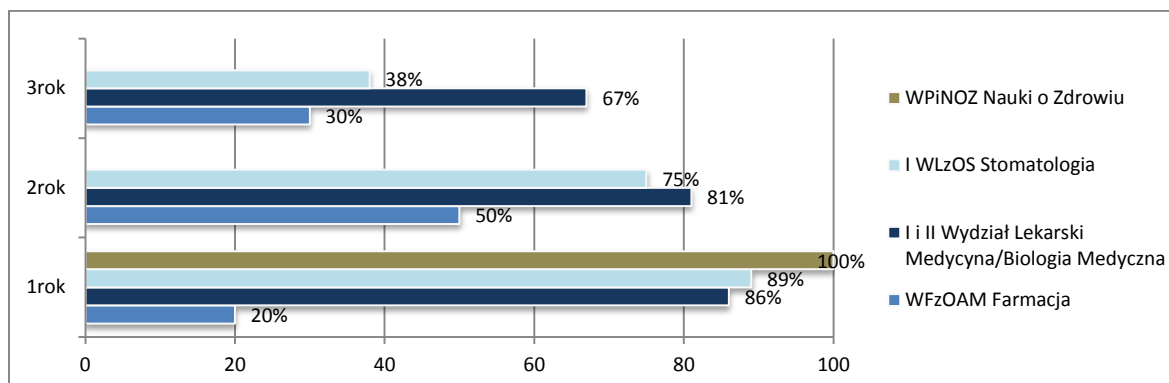
Wykres 1. Frekwencja doktorantów z poszczególnych lat studiów w ocenie warunków studiowania.

W ocenie pracy nauczycieli akademickich wzięło udział ogółem **66,39%** doktorantów z I, II i III roku łącznie. Wykres nr 2 przedstawia szczegółowy udział w badaniu studentów poszczególnych Wydziałów Uniwersytetu oraz każdego roku studiów. Najwyższą frekwencję odnotowano na I roku studiów na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, gdzie wszyscy studenci wzięli udział w badaniu. Wysoka była również frekwencja wśród doktorantów I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*, w szczególności I roku, nieco niższy wśród II roku a najniższy na roku trzecim, gdzie wyniosła niemal 70%. Wskazuje to na ogólnie wysoką frekwencję wśród doktorantów tego Wydziału. Podobna była frekwencja wśród doktorantów I Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia*, gdzie na trzecim roku najmniej studentów wzięło udział w badaniu (niemal o połowę mniej niż na I i II roku). Na tle pozostałych Wydziałów Uniwersytetu najgorzej pod względem frekwencji w badaniu prezentuje się

Wydział Farmaceutyczny i Analityki Medycznej gdzie z I roku wypełnił ankietę co piąty doktorant, na roku II już co drugi natomiast na III roku co trzeci. Dane na temat frekwencji w ocenie nauczycieli akademickich zawiera Wykres 2.

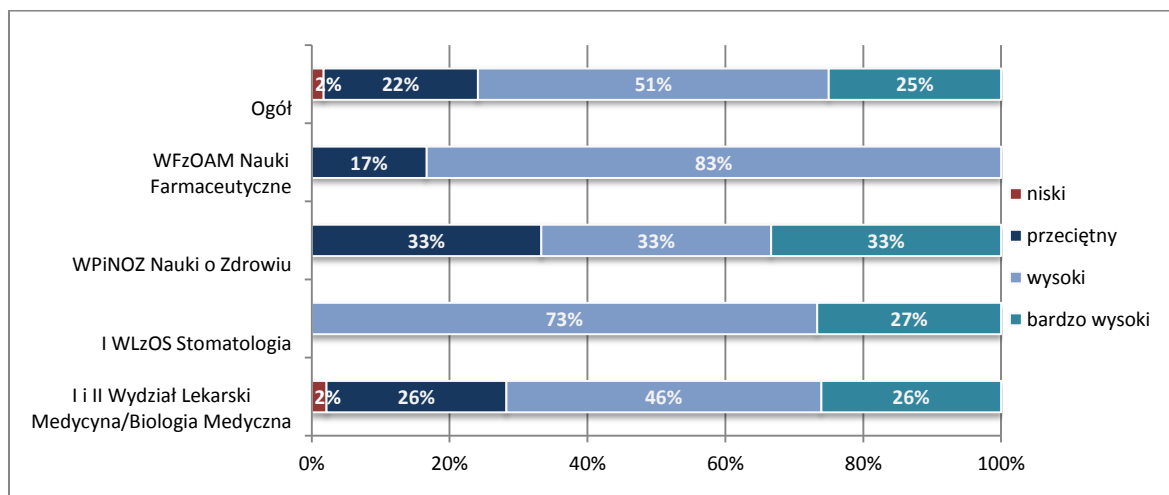
Wykres 2. Frekwencja doktorantów z poszczególnych lat studiów w ocenie nauczycieli akademickich

3. Satysfakcja doktorantów ze studiów III stopnia

Ogólnie doktoranci bardzo pozytywnie wypowiadają się na temat studiów na UM. Większość ankietowanych ogólnie zadowolenie ze studiów ocenia wysoko i bardzo wysoko (razem ponad trzy czwarte respondentów). Jedynie wśród doktorantów I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*, zdarzyły się osoby deklarujące niskie zadowolenie ze studiowania, jednak jest to odsetek marginalny. Na pozostałych Wydziałach nikt nie wskazał negatywnej oceny a na I Wydziale Lekarskim dla dyscypliny *stomatologia* nie pojawiły się nawet oceny „przeciętne”. Ponad 60% studiujących na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauki o Zdrowiu wskazuje na zadowolenie wysokie i bardzo wysokie a co trzecia osoba była zadowolona w stopniu przeciętnym. W porównaniu z doktorantami innych Wydziałów Uniwersytetu najniższy odsetek osób bardzo zadowolonych ze studiów wystąpił wśród doktorantów Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej. Na Wykresie 3 przedstawiono szczegółowe dane na temat oceny ogólnego zadowolenia ze studiów.

Wykres 3. Ogólny stopień zadowolenia doktorantów ze studiów

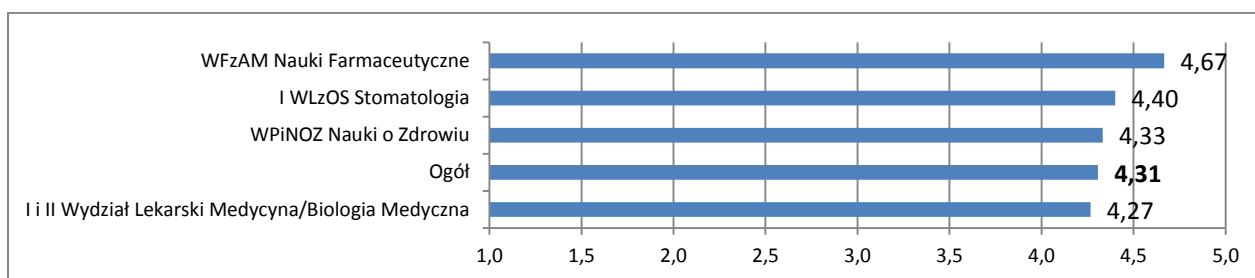
4. Ocena warunków rozwoju stwarzanych doktorantom przez UM w Lublinie

Oceniając warunki studiowania na UM wzięto pod uwagę takie czynniki jak: a) organizację studiów, rozumianą jako: zgodność realizacji zajęć dydaktycznych z planem studiów, zapewnienie doktorantom dogodnych warunków lokalowych i wyposażenia niezbędnego do realizacji zajęć oraz praktyk dydaktycznych, wsparcie w zakresie organizacji i obiegu informacji przez takie jednostki jak Rada Doktorantów, opiekunowie roku i opiekunowie naukowci; b) współpracę z zewnętrznymi ośrodkami naukowo-badawczymi, c) zaplecze naukowo techniczne, obejmujące zasoby bibliotek, wyposażenie wspomagające proces dydaktyczny, aparaturę i oporządzenie niezbędne do wykonywania badań naukowych; d) wsparcie finansowe, jakie Uniwersytet oferuje młodym naukowcom.

4.1 Organizacja studiów

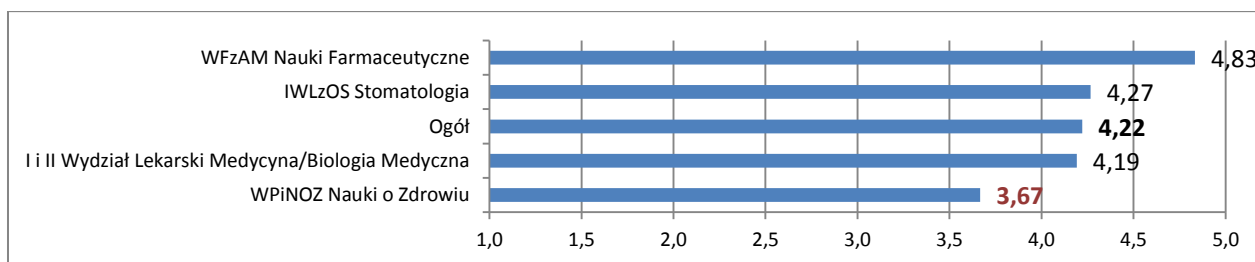
Doktoranci oceniali poszczególne aspekty wpływające na ogólne warunki studiowania posługując się pięciostopniową skalą, gdzie 1 oznaczało zdecydowane niezadowolenie a 5 zdecydowane zadowolenie. Ogólna ocena zgodności realizacji zajęć z planem studiów była wysoka, gdyż wyniosła **4,31**. Oceny tego aspektu różnią się nieznacznie w zależności od Wydziału, na którym prowadzone są studia. Powyżej średniej ogólnej realizację zajęć ocenili doktoranci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej a nieco poniżej studenci I i II Wydziału Lekarskiego *dla dyscypliny medycyna/biologia medyczna*, których oceny w porównaniu z ocenami doktorantów innych Wydziałów Uniwersytetu osiągnęły najniższą wartość. Ocena tego aspektu wśród doktorantów Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu była zbliżona do przeciętnej oceny ogólnej. Rekomenduje się zatem większą skrupulatność w zakresie przestrzegania określonych planem studiów ram czasowych podczas realizacji zajęć wśród doktorantów. Poszczególne oceny tego aspektu kształcenia zawiera Wykres 4.

Wykres 4 Ocena zgodności realizacji zajęć z planem

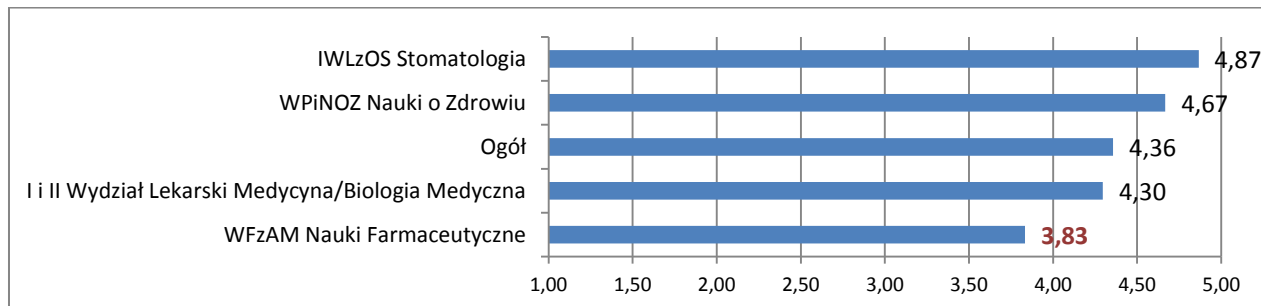
Pod względem warunków lokalowych, czyli dostępności, wielkości i wyposażenia sal wykładowych oraz ćwiczeniowych sytuacja na UM również została oceniana pozytywnie. Na pięciostopniowej skali ogólna ocena tego aspektu wynosi **4,22**. Zdecydowanie powyżej średniej oceniali warunki lokalowe doktoranci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej, natomiast zdecydowanie poniżej doktoranci Wydziału **Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**. Należy zatem poddać szczegółowej analizie czynniki, które wpływają na negatywne oceny tego aspektu wśród doktorantów tego Wydziału. Wyniki oceny warunków lokalowych zawiera Wykres 5.

Wykres 5. Ocena warunków lokalowych na UM w Lublinie

Jako czynnik istotnie wpływający na jakość kształcenia na Uczelni uznano sprawność obsługi administracyjnej doktorantów, w tym życzliwość i kompetencję pracowników administracji związanych z obsługą procesu kształcenia. Średnia ogólna ocena tego aspektu na studiach doktoranckich wyniosła **4,36** co jest wynikiem bardzo dobrym. Najwyższą satysfakcję pod tym względem deklarowali doktoranci I Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia* a najniższą studenci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej (zdecydowanie poniżej średniej ogólnej). Ocena doktorantów Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu wypada w porównaniu z innymi dość wysoko pod tym względem. Obsługa administracyjna na tym Wydziale jest drugą najlepiej ocenioną spośród wszystkich Wydziałów UM. Oceny obsługi na poszczególnych wydziałach zawiera Wykres 6.

Wykres 6 Ocena obsługi administracyjnej

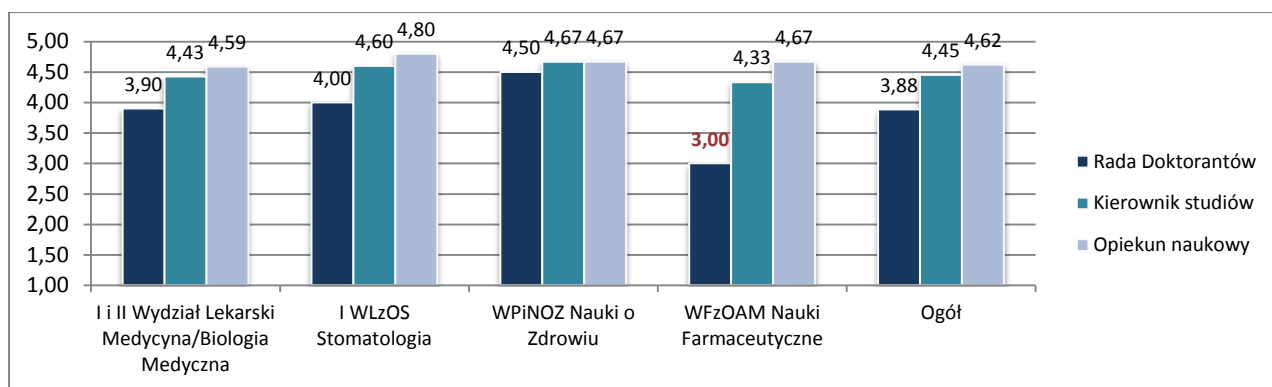
Doktoranci oceniali również działalność i zaangażowanie jednostek uczestniczących w procesie organizacji studiów doktoranckich tj. Rady Doktorantów, Kierowników Studiów Doktoranckich, opiekunów naukowych/promotorów.

Najniżej ocenione zostało funkcjonowanie Rady Doktorantów. Średnia ogólna w pięciostopniowej skali wyniosła tu **śr=3,88**. **Najwyżej natomiast Doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu (4,5).**

Zdecydowanie wyżej oceniano wsparcie ze strony Kierownika Studiów (**śr=4,45**) a oceny nie różniły się w tym aspekcie ze względu Wydział, na którym prowadzone są studia.

Zdecydowanie pozytywnie oceniani byli opiekunowie naukowi/promotorzy (**śr=4,62**). Tu również nie odnotowano istotnych różnic na poszczególnych Wydziałach Uniwersytetu. Szczegółowe oceny w podziale na wyniki wśród doktorantów poszczególnych dyscyplin zawiera rysunek nr 7.

Wykres 7. Ocena jednostek wspierających organizację procesu kształcenia

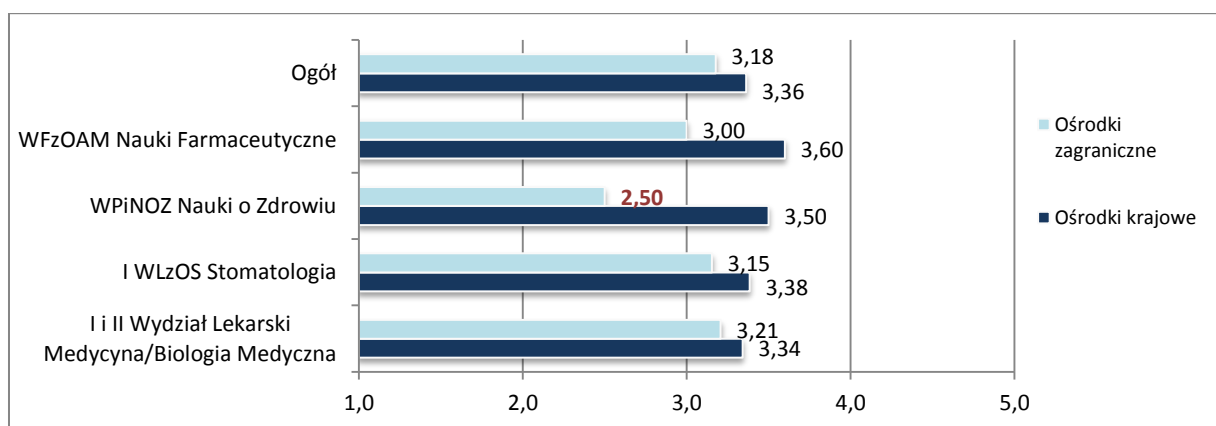
4.2 Wsparcie w zakresie mobilności doktorantów

Doktoranci przeciętnie ocenili wsparcie udzielane im przez Uniwersytet w zakresie kontaktów i współpracy z zewnętrznymi ośrodkami naukowo - badawczymi. Na pięciostopniowej skali oceny doktorantów nie przekraczały 4.

Ogólnie wsparcie w zakresie kontaktów z **ośrodkami krajowymi** oceniono na **3,36** natomiast z ośrodkami **zagranicznymi** nieco niżej, gdyż na poziomie **3,18**.

Oceny współpracy z ośrodkami krajowymi ze względu na Wydział prowadzący Studia Doktoranckie nie różniły się między sobą znacząco. Najwyżej ocenili ten aspekt doktoranci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej (**3,6**), najniżej natomiast doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*, (**3,34**). Odnotowano nieco większe zróżnicowanie ocen dokonanych przez doktorantów w obszarze współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Najwyżej ten aspekt ocenili doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla *dyscypliny medycyna/biologia medyczna*, (**3,21**) najniżej natomiast **Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu** (**2,50**). Rekomenduje się zatem wspieranie doktorantów w zakresie ich mobilności i nawiązywania kontaktów z ośrodkami naukowo-badawczymi, zwłaszcza tymi spoza kraju. Oceny wsparcia w zakresie współprac z zewnętrznymi ośrodkami przedstawiono na Wykresie 8.

Wykres 8. Ocena wsparcia udzielanego doktorantom przez UM w zakresie współpracy z zewnętrznymi ośrodkami naukowo-badawczymi

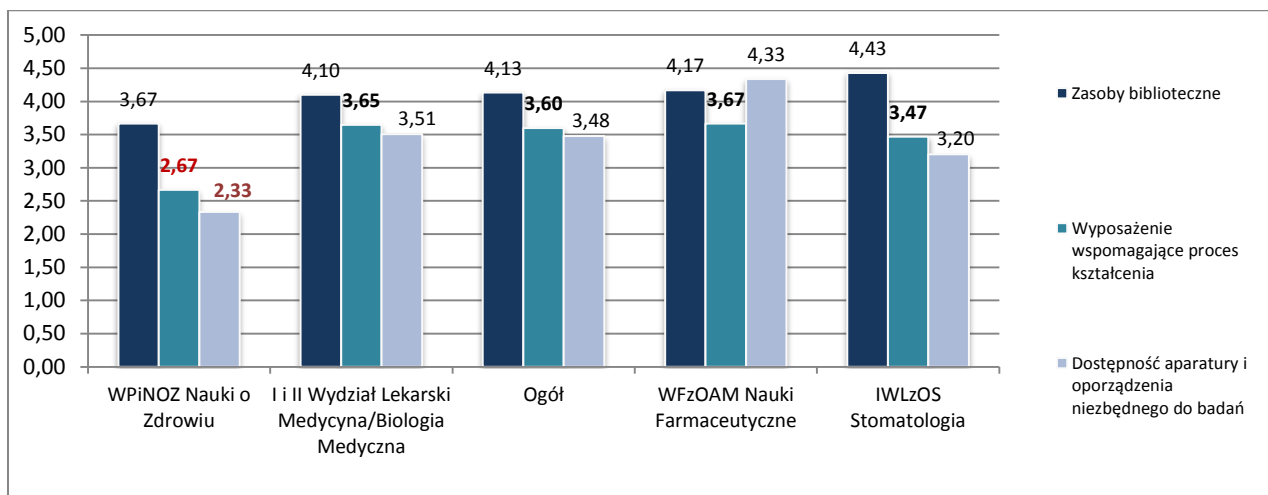

4.3 Zaplecze naukowo-techniczne procesu kształcenia

Doktoranci wysoko oceniają jakość i dostępność zasobów bibliotecznych. Na pięciostopniowej skali oceniono je na **4,13**. Najniższe oceny wystawiali doktoranci **Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**, najwyżej natomiast studenci I Wydziału lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia*.

Przeciętne były natomiast oceny dotyczące wyposażenia wspomagającego proces kształcenia oraz **dostępność aparatury** niezbędnej do realizacji badań naukowych, które oceniono odpowiednio na **3,60** i **3,48**. W tym przypadku również **najniższe oceny wystawili doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**, gdzie pierwszy aspekt oceniono zaledwie na **2,67**, natomiast drugi na **2,33**. Poniżej średniej ogólnej znalazły się również oceny doktorantów I Wydziału lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia*. Oceny doktorantów na pozostałych Wydziałach Uniwersytetu były wyższe, jednak nie były to oceny, które można uznać za zadowalające. Doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*, ocenili te dwa aspekty warunków studiowania nieco powyżej średniej ogólnej (**3,65** i **3,51**). Jedynie ocena dostępności oporządzenia i aparatury niezbędnej do prowadzenia badań naukowych przez doktorantów Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej wypadła zdecydowanie ponad przeciętnie. **Należy zatem podjąć działania, które poprawią warunki studiowania przede wszystkim na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**. Wykres 9 przedstawia szczegółowe oceny zaplecza naukowo-technicznego na UM.

Wykres 9 Ocena jakości zaplecza naukowo-technicznego UM

4.4 Finansowe wsparcie rozwoju naukowego

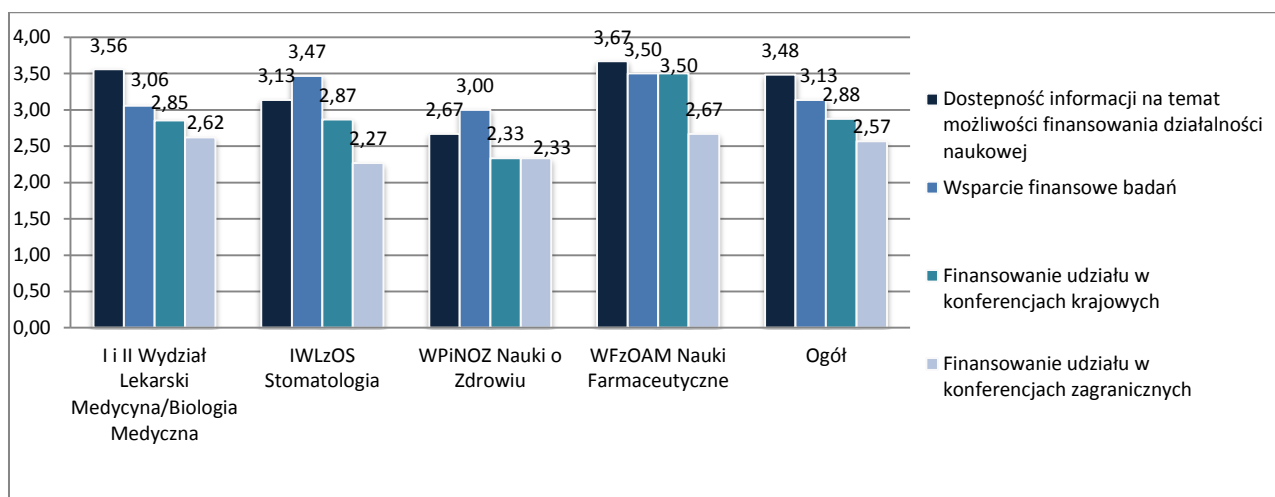
Doktoranci deklarują umiarkowane zadowolenie ze wsparcia finansowego, jakie zapewnia młodym naukowcom UM w Lublinie. Oceny przyznawano posługując się pięciostopniową skalą i żaden z aspektów wsparcia nie został oceniony powyżej 4. Najlepiej w ocenie wypada dostępność informacji na temat możliwości finansowania działalności naukowej. Nieco niżej oceniono samo finansowanie badań naukowych realizowanych w ramach pracy doktorskiej, natomiast najniżej finansowanie przez UM uczestnictwa w konferencjach, w szczególności zagranicznych. Występuje dość duże zróżnicowanie tych ocen w zależności od Wydziału, na którym prowadzone są Studia Doktoranckie.

Dostępność informacji najwyżej oceniają doktoranci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej a nieco niżej studenci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*. Natomiast **znacznie niższe oceny** tego aspektu, w porównaniu z innymi Wydziałami Uniwersytetu, stwierdzono na studiach prowadzonych na **Wydziale Pielęgniarstwa i Nauki o Zdrowiu**.

Finansowanie badań naukowych najlepiej ocenili doktoranci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej oraz doktoranci I Wydziału lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia*, natomiast najniżej studenci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna* oraz **Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**.

Doktoranci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej znacznie wyżej od pozostałych oceniali finansowanie udziału w konferencjach krajowych, natomiast najniżej oceniano ten aspekt wśród **doktorantów Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**. W zakresie finansowania konferencji zagranicznych oceny doktorantów wszystkich Wydziałów Uniwersytetu były niemal jednakowo niskie. Szczegółowe oceny poszczególnych aspektów z podziałem na Wydział respondenta przedstawia Wykres 10.

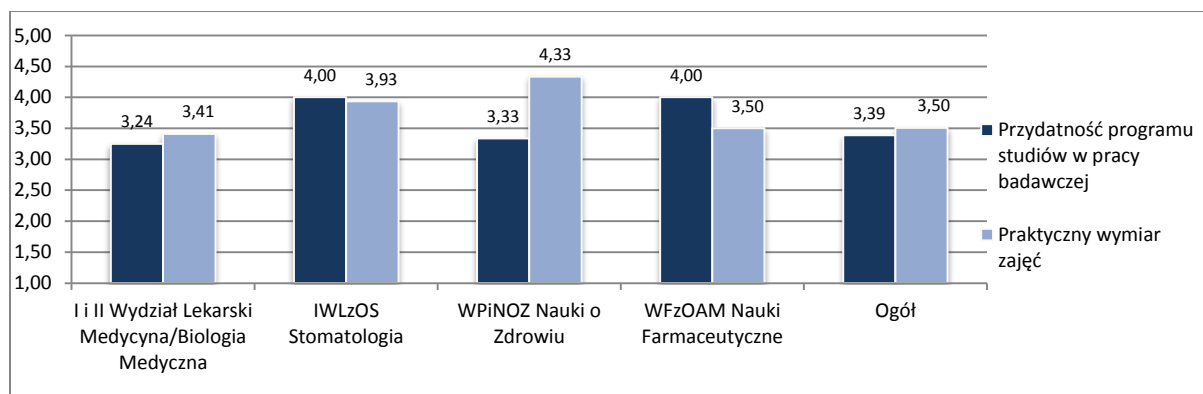
Wykres 10. Ocena wsparcia finansowego oferowanego przez UM dla rozwoju naukowego doktorantów

5. Ocena programu kształcenia na studiach III stopnia

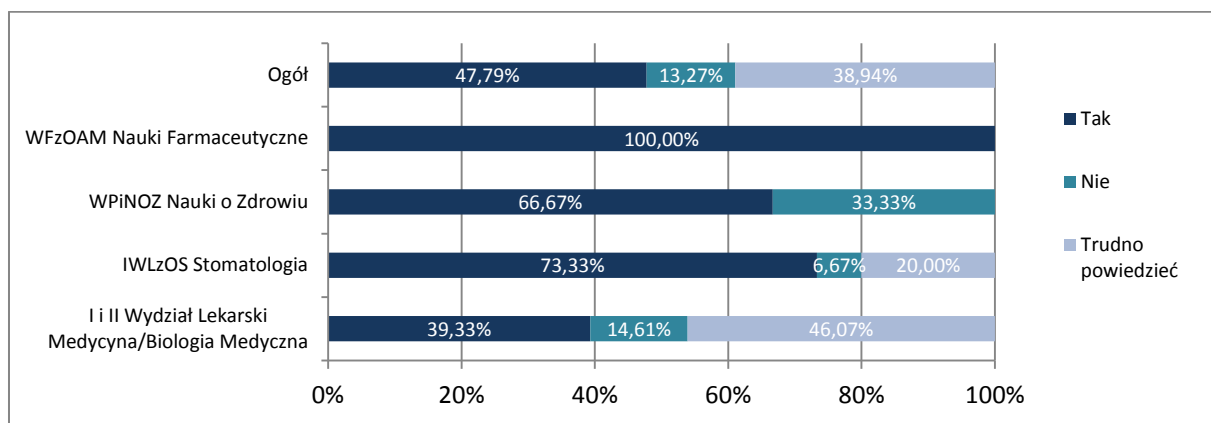
Doktoranci mieli możliwość oceny programu kształcenia na studiach III stopnia. Wyniki badania wskazują, że doktoranci byli umiarkowanie zadowoleni z treści kształcenia, jakie realizowane są w trakcie obowiązkowych zajęć dydaktycznych. Przydatność realizowanych zajęć dydaktycznych do pracy badawczej na poziomie ogólnym (łącznie oceny doktorantów wszystkich Wydziałów) oceniono na **3,39** posługując się pięciostopniową skalą, natomiast praktyczny wymiar zajęć na **3,5**. Ważnych informacji dostarcza analiza ocen doktorantów z poszczególnych Wydziałów Uniwersytetu. Stwierdzono dość duże zróżnicowanie pod względem zadowolenia z programu kształcenia na studiach doktoranckich. Dość wysoko oceniają przydatność programu do pracy badawczej doktoranci I Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia* oraz studenci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej. Zdecydowanie **niższą satysfakcję pod tym względem deklarują doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna* oraz Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**. Natomiast pod **względem zadowolenia z praktycznego wymiaru zajęć pozytywnie wyróżniają się doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**. Nieco niższy poziom satysfakcji pod tym względem deklarują uczestnicy studiów na I Wydziale Lekarskim dla dyscypliny *stomatologia*, natomiast najniżej doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*, oraz Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej. Poszczególne oceny programu studiów zawiera Wykres 11.

Wykres 11. Ocena programu studiów w zależności od Wydziału, na którym są realizowane.

Poza przydatnością programu studiów w zakresie kształtowanie kompetencji praktycznych i umiejętności badawczych oceniano również stopień przygotowania do egzaminów objętych przewodem doktorskim. Ogólnie niemal połowa badanych uważa, że program studiów doktoranckich przygotowuje do złożenia egzaminów. Najwyższy odsetek osób udzielających takiej odpowiedzi był wśród uczestników studiów na Wydziale Farmaceutycznym z Oddziałem Analityki Medycznej (100%). Najwyższy odsetek niezadowolonych odnotowano wśród doktorantów Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu (należy jednak pamiętać o niskiej reprezentacji w próbie badawczej przedstawicieli tego Wydziału) oraz doktorantów I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*. Wśród uczestników studiów na I Wydziale Lekarskim dla dyscypliny *stomatologia* jedynie nieco ponad 6% ocenia ten aspekt kształcenia negatywnie. Oceny stopnia przygotowania do egzaminów zawiera Wykres 12.

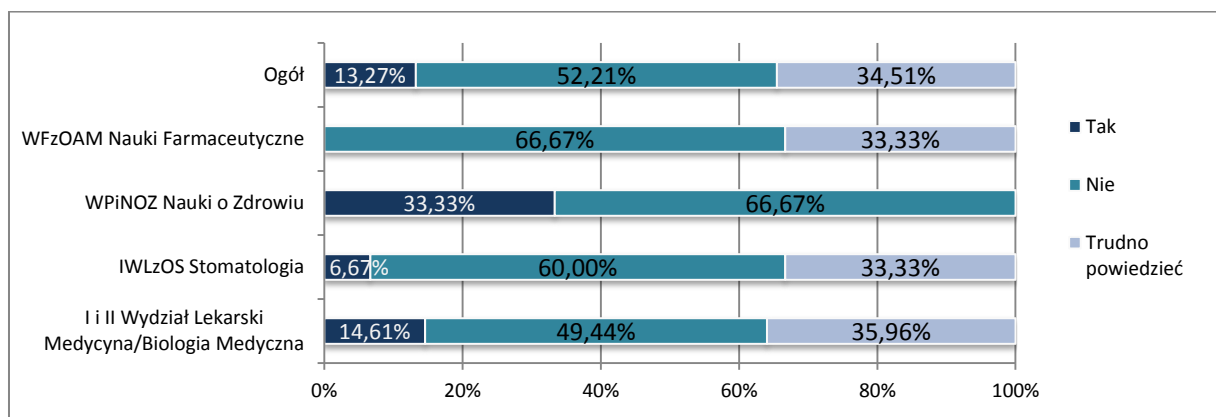
Wykres 12. Odsetek odpowiedzi na pytanie, czy kształcenie na studiach przygotowuje do egzaminów objętych przewodem doktorskim?

Najczęściej pojawiające się komentarze doktorantów uzasadniające negatywne oceny dotyczyły tego, że *zajęcia nie dotyczą problematyki objętej egzaminami doktorskimi, przygotowują do egzaminów jedynie studentów medycyny i są mało praktyczne*¹.

Ankietowani pytani o to, czy ich zdaniem w programie studiów nie znalazł się jakiś przedmiot, który wydaje im się szczególnie ważny, nieco więcej niż co siódma osoba odpowiedziała twierdząco. Takie osoby znalazły się wśród doktorantów **Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**, **I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny medycyna/biologia medyczna oraz stomatologia**.

Wykres 13 Czy w programie studiów zabrakło jakiegoś przedmiotu, który powinien zostać wprowadzony?

¹ Cytat z komentarzy studentów umieszczanych w pytaniach otwartych.

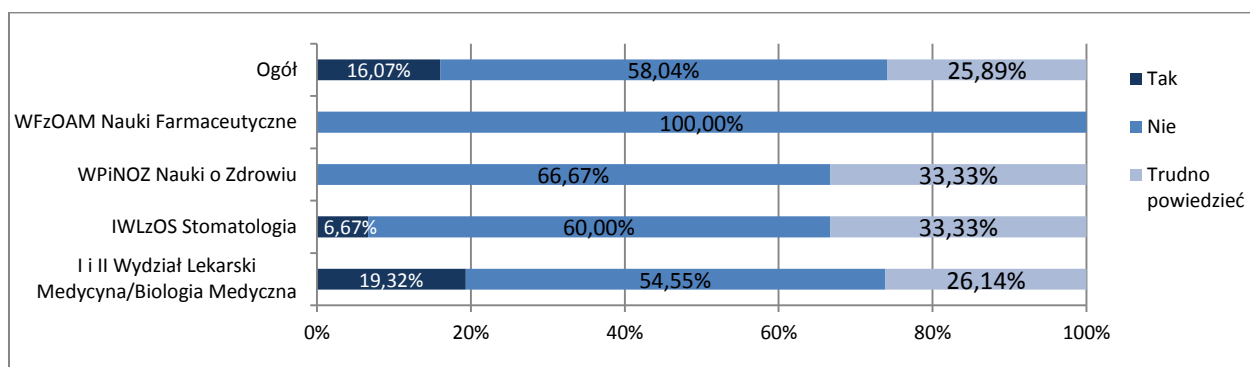
Respondenci wskazali również, jakiego konkretnie przedmiotu w ich opinii zabrakło w programie studiów. Najczęściej wskazywano na potrzebę zwiększenia ilości zajęć z przedmiotu *Statystyka* oraz *Immunologia*. Wszystkie sugerowane przez doktorantów przedmioty zostały zamieszczone w Tabeli 1, z uwzględnieniem dyscypliny uprawnianej przez wskazującego oraz liczby pojawiających się wskazań danej kategorii. Na tej podstawie można podjąć decyzje o wzbogaceniu oferty programowej studiów doktoranckich.

Tabela 1 Sugerowane do wprowadzenia przedmioty.

Proponowany przedmiot	Wydział / Dyscyplina	Liczba wskazań
Biologia Molekularna	WPiNOZ/ Nauki o Zdrowiu	1
Drugi język	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Dydaktyka	I WLZOS/ Stomatologia	1
Ekonomia	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Hematologia	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Immunologia	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	2
Nutrigenomika	WPiNOZ/ Nauki o Zdrowiu	1
Onkologia	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Politologia	I WLZOS/ Stomatologia	1
Praktyczne wyszukiwanie bibliografii	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Przedmiot indywidualny, dla każdego doktoranta, zgodny z tematem badań	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	2
Rehabilitacja medyczna	WPiNOZ/ Nauki o Zdrowiu	1
Więcej zajęć ze statystyki	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	3
Techniki molekularnych	WPiNOZ/ Nauki o Zdrowiu	1
Wychowanie Fizyczne	WPiNOZ/ Nauki o Zdrowiu	1
Więcej godzin z autoprezentacji	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1

W opinii 16% badanych w programie studiów znalazły się zajęcia, które nie były merytorycznie uzasadnione i należałoby je usunąć z programu studiów doktoranckich. Takie opinie wskazywali doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna* oraz *stomatologii*. Ani jeden doktorant Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej oraz Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu nie wskazał, że w programie znalazły się przedmioty nieprzydatne.

Wykres 14. Czy w programie znalazł się przedmiot, który był niepotrzebny?

Najczęściej wskazywanym przedmiotem, który nie miał uzasadnienia merytorycznego i należałoby go usunąć z programu studiów była *Biologia*. Również przedmiot *Postępy nauk medycznych* był relatywnie często

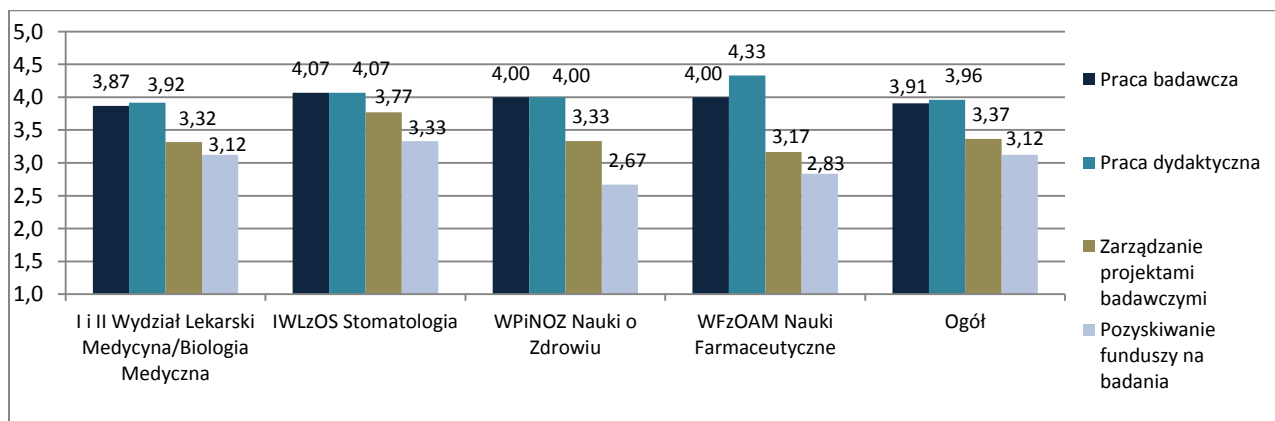
wskazywany jako nieprzydatne na tym etapie kształcenia. Pozostałe przedmioty, które były wskazywane jako zbędne zamieszczono w Tabeli nr 3.

Tabela 2 Przedmioty, które w opinii doktorantów są zbędne

Przedmiot	Wydział/ Dyscyplina	Liczba wskazań
Biochemia	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Biologia	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	4
Biologia medyczna	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Dietetyka	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Genetyka w tym wymiarze	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Higiena	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Historia medycyny	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Historia nauk medycznych	I WLZOS/ Stomatologia	1
Kliniczne	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Postępy nauk medycznych	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	4
Radiologia	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
„Większość”	I i II Wydział Lekarski / Medycyna/ Biologia Medyczna	1
Ogół		15

Oceniając to, w jakim stopniu program studiów zapewnia rozwój umiejętności związanych z pracą naukową i dydaktyczną doktoranci posługiwali się pięciostopniową skalą. Przygotowanie zdobyte w tym zakresie zostało oceniane relatywnie wysoko. Na poziomie ogólnym oba te aspekty osiągnęły średnie oceny zbliżone i niewiele niższe niż 4. Praca badawcza była oceniana nieco niżej niż praca dydaktyczna. Najniżej oba te aspekty ocenili doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*, najwyżej natomiast uczestnicy studiów na Wydziale Farmaceutycznym z Oddziałem Analityki Medycznej. **Doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu oba te aspekty ocenili równo, na dość wysokim poziomie 4,0.** Zdecydowanie niższe były natomiast oceny takich aspektów jak: kształtowanie podczas studiów umiejętności zarządzania projektami badawczymi oraz pozyskiwania funduszy na badania naukowe. W tym przypadku najwyższe oceny wystawiali doktoranci I Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia*. Pozyskiwanie funduszy najniżej ocenili doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu oraz Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej. Ocena dotycząca zarządzania projektami badawczymi była zbliżona na wszystkich Wydziałach Uniwersytetu, jedynie nieco niżej od pozostałych oceniali ten aspekt doktoranci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej.

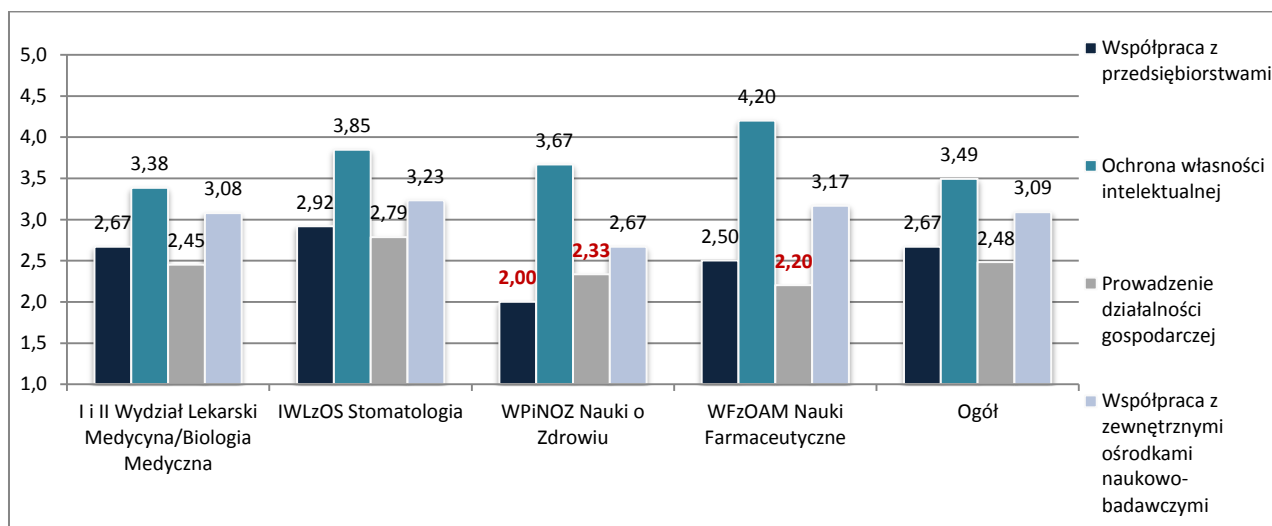
Wykres 15. Ocena wpływu studiów doktoranckich na rozwój poszczególnych umiejętności czl.

Odnotowano relatywnie niską ocenę dotyczącą przygotowania w zakresie współpracy młodych naukowców z otoczeniem biznesowym. Na poziomie ogólnym aspekt ten oceniono na **2,67**, co jest wynikiem bardzo niskim. Najwyższe oceny w tym przypadku wystawili doktoranci i Wydziału lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia*, **najniżej natomiast uczestnicy studiów na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**. Relatywnie pozytywnie oceniono stopień nabytej wiedzy w zakresie ochrony własności intelektualnej. Pozytywnie ocenili studia pod tym względem doktoranci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej ($\bar{x}=4,2$) a oceny pozostałych uczestników studiów były przeciętne i wahały się między **3,38** (I i II Wydział Lekarski dyscyplina *medycyna/biologia medyczna*) a **3,85** (I Wydział Lekarski dyscyplina *stomatologia*).

Studia III stopnia w opinii doktorantów słabo przygotowują do prowadzenia działalności gospodarczej. Średnia ocena ogółu doktorantów wyniosła zaledwie **2,48** a oceny na poszczególnych Wydziałach Uniwersytetu były niemal jednakowo niskie. Wyższa, choć wydaje się również niezadowolająca, była ocena stopnia wspierania mobilności doktorantów. Ogólnie przygotowanie do współpracy z innymi ośrodkami naukowo-badawczymi doktoranci ocenili na **3,09**. **Najniższą ocenę pod tym względem wystawili doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, natomiast najwyższą uczestnicy studiów I Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny stomatologia**. Szczegółowe oceny zawiera Wykres 16.

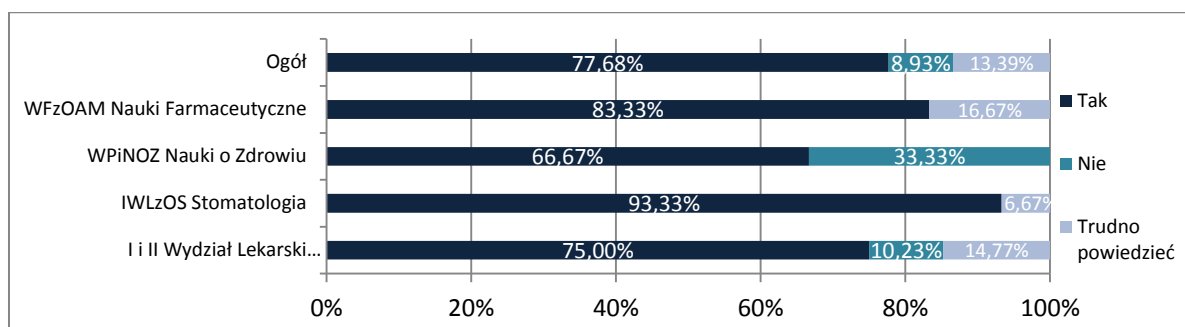
Wykres 16. Ocena wpływu studiów doktoranckich na rozwój poszczególnych kompetencji czII.

6. Ocena współpracy z opiekunem naukowym/promotorem

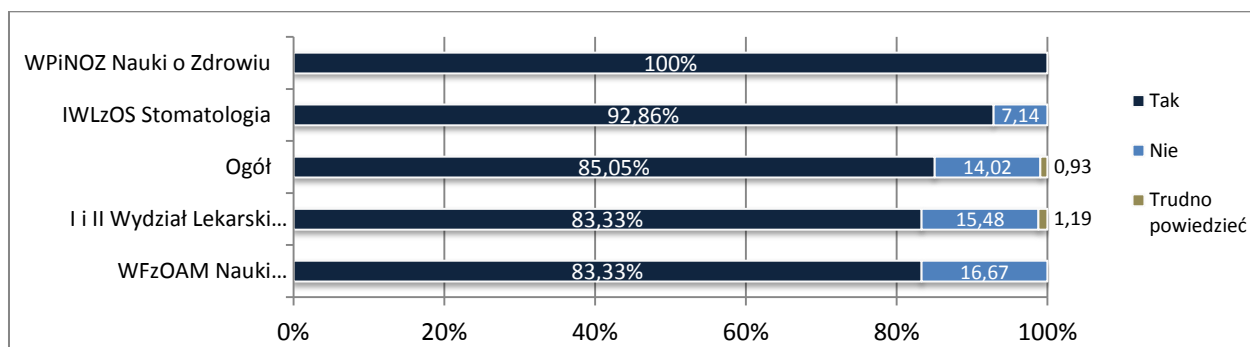
Doktoranci w ramach praktyk zawodowych prowadzą zajęcia dydaktyczne i często na początkowym etapie potrzebne jest im wsparcie zarówno w zakresie przygotowania treści merytorycznych jak i doboru odpowiednich metod dydaktycznych. Z badań wynika, że zdecydowana większość doktorantów ma możliwość skonsultowania treści realizowanych przez siebie w ramach praktyk zajęć. Jedynie wśród doktorantów I i II Wydziału Lekarskiego dla *medycyna/biologia medyczna* oraz Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu pojawiły się opinie, że brak jest takiej możliwości, jednak nie były one częste. Statystyczny rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawiono na Wykresie 16.

Wykres 17. Czy ma Pan/i możliwość skonsultowania formy i treści realizowanych zajęć dydaktycznych?

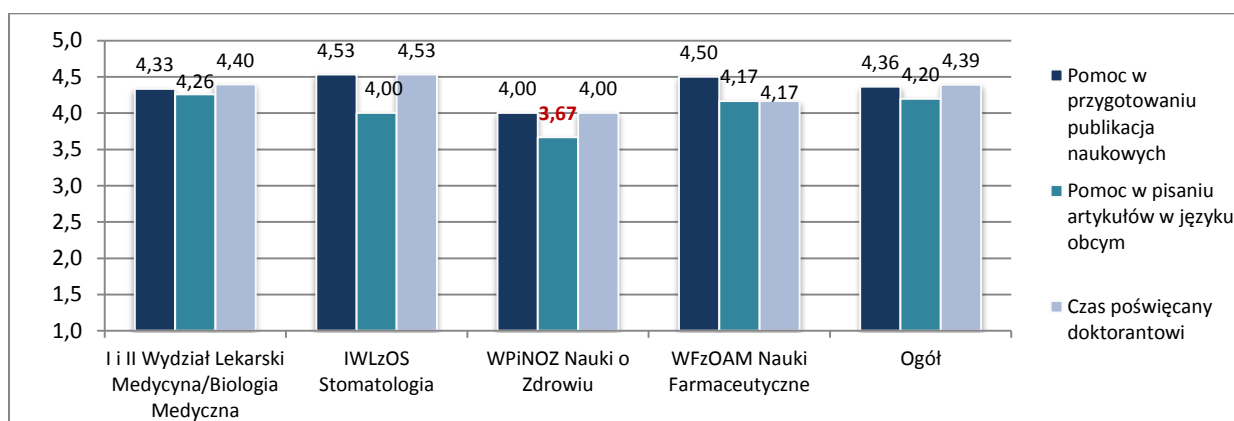
Niemal wszyscy doktoranci deklarują, że mają określony przez promotora zakres konkretnych obowiązków. Obowiązki te zazwyczaj dotyczą prowadzenia zajęć dydaktycznych, realizacji badań w ramach pracy doktorskiej oraz pisania publikacji. Około **20%** badanych wskazuje, że czasami obowiązki te wykraczają poza określony zakres, jednak tylko 2 osoby wskazały, że zdarza się to często. Pozostali wskazywali, że sytuacje takie należą do rzadkości i zdarzają się sporadycznie.

Wykres 18 Czy ma Pan/i określony przez promotora/opiekuna naukowego zakres obowiązków?

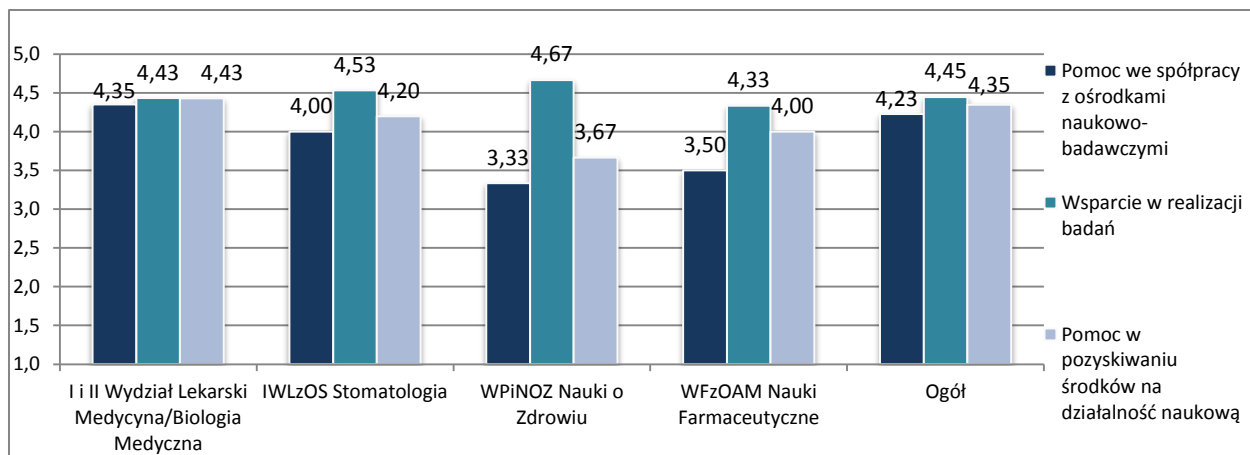
Ocena współpracy z promotorem jest oceniana pozytywnie. Nieliczne jej aspekty zostały ocenione poniżej 4. Dość wysoko oceniona została pomoc promotora w zakresie przygotowywania publikacji naukowych, nieco niżej wypada ocena pomocy w przygotowywaniu publikacji w języku obcym. Szczególnie wśród doktorantów Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu widoczna jest taka tendencja. Pozytywnie oceniony został czas poświęcany przez promotora doktorantowi. Najniżej spośród wszystkich ten aspekt ocenili doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, jednak ich ocena również była dość wysoka, gdyż wyniosła **4.0** na pięciostopniowej skali. Oceny poszczególnych aspektów współpracy z promotorem zawarto na Wykresach 19, 20 i 21.

Wykres 19. Ocena współpracy z promotorem/opiekunem naukowym – cz. I

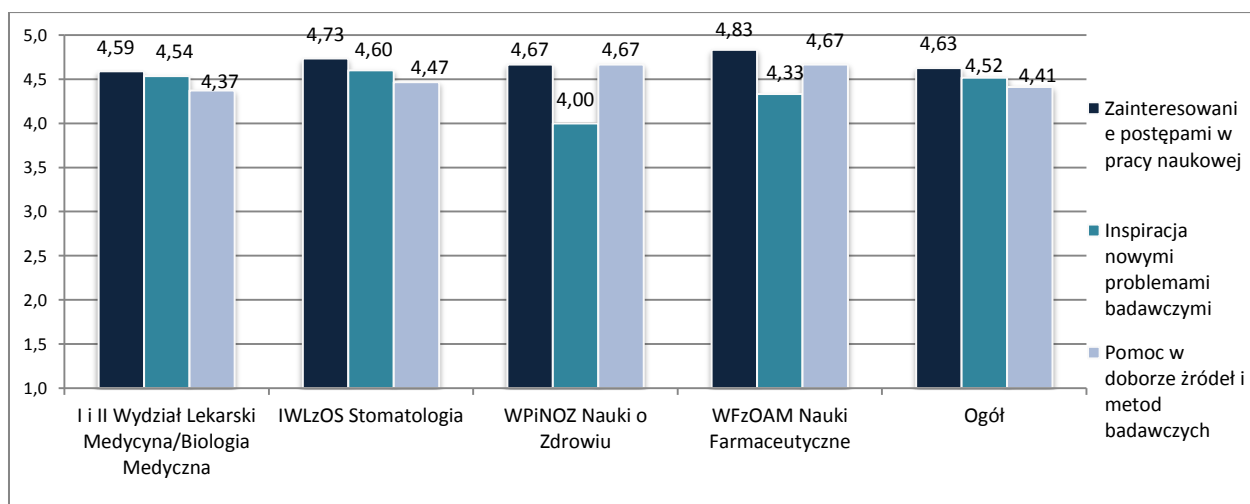
Pomoc promotora/opiekuna naukowego we współpracy z zewnętrznymi ośrodkami badawczymi stosunkowo nisko oceniają doktoranci Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej oraz Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, najwyżej natomiast oceniali doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*, nieco niżej I Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia*. Doktoranci wszystkich dyscyplin pozytywnie oceniają wsparcie promotora w zakresie realizacji badań, natomiast zróżnicowane są oceny w przypadku pomocy w pozyskiwaniu funduszy na badania. Wysoko ocenili ten aspekt doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna*, nieco niżej, choć również pozytywnie, I Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *stomatologia*, natomiast stosunkowo niskie zadowolenie deklarowali doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu oraz Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej.

Wykres 20 Ocena współpracy z promotorem/opiekunem naukowym - cz II

Bardzo wysokie zadowolenie ze współpracy z promotorem odnotowano pod względem jego zainteresowania postępami doktoranta w pracy naukowej. Wszyscy doktoranci ocenili ten aspekt **powyżej $\bar{x}=4,5$** . Również wszyscy badani byli zgodni, co do tego, że promotor potrafi wzbudzić zainteresowanie doktoranta nowymi problemami badawczymi, inspirować do pracy naukowej a także pomaga w doborze źródeł i metod badawczych. Z danych tych wynika, że relacje opiekunów naukowych z doktorantami przebiegają prawidłowo, i można bez zastrzeżeń nazwać je relacjami mistrz-uczeń.

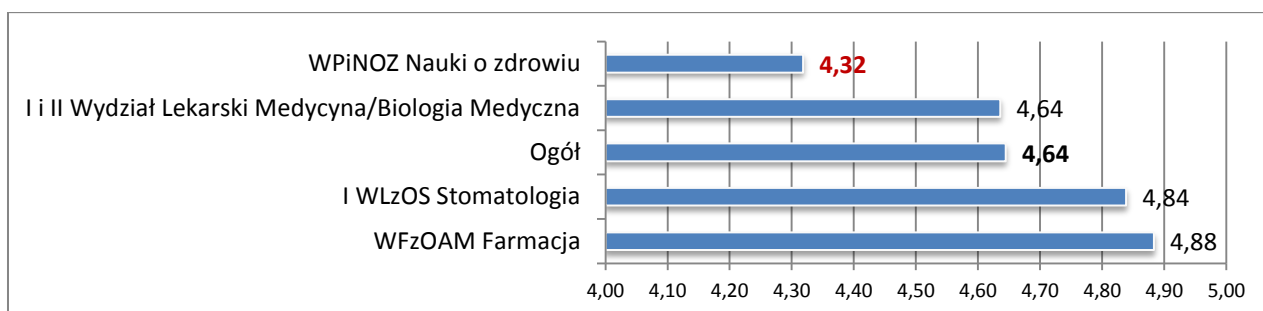
Wykres 21 Ocena współpracy doktoranta z promotorem/opiekunem naukowym - cz III

7. Ogólna ocena zajęć dydaktycznych na III stopniu kształcenia w UM w Lublinie

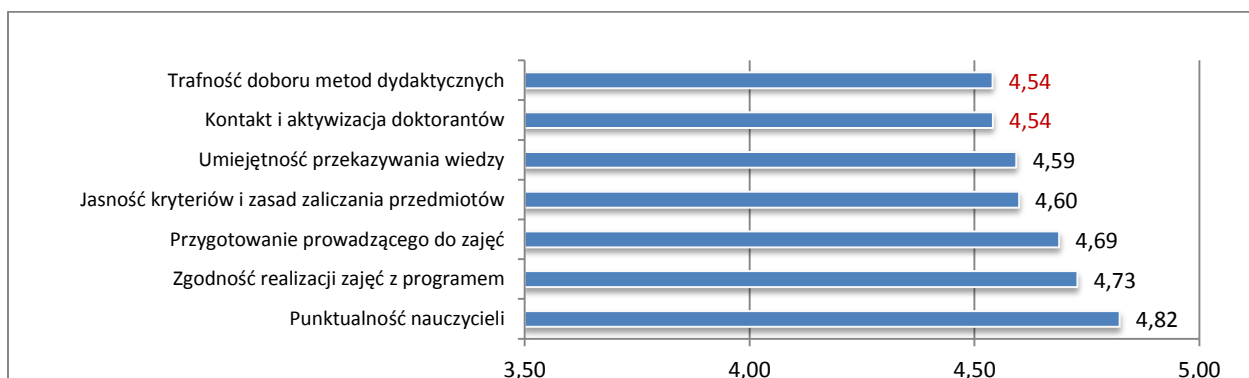
Ocenie poddano proces kształcenia pod kątem jakości realizowanych w jego ramach zajęć dydaktycznych. Ogólna ocena, jaką osiągnęły studia III stopnia realizowane na UM w ocenach doktorantów wyniosła **4,64**. Jest to średnia wyliczona ze wszystkich ocen wystawionych przez doktorantów biorących udział w badaniu nauczycielom realizującym zajęcia w roku akademickim 2012/2013. Ocena traktuje łącznie wszystkie aspekty jakości zajęć dydaktycznych. Na poziomie ogólnym jest ona bardzo wysoka, jednak analizując oceny doktorantów z poszczególnych Wydziałów i dyscyplin naukowych da się zauważyć, że oceny są nieco zróżnicowane. Najwyżej oceniono kształcenie na Wydziale Farmaceutycznym z Oddziałem Analityki Medycznej, gdzie ocena osiągnęła niemal maksymalną wartość na przyjętej skali, natomiast najniżej, choć również wysoko, na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu. Zestawienie ocen zawiera Wykres 22.

Wykres 22. Ogólna ocena jakości kształcenia na studiach III stopnia realizowanych na Wydziałach UM w Lublinie

Ocena procesu kształcenia odbywała się w oparciu na siedem kryteriów. Analizując oceny pod kątem każdego z nich widoczne są pewne prawidłowości, mogące stanowić wskazówkę do dalszego doskonalenia procesu dydaktycznego. Zauważyć można, że niektóre aspekty kształcenia były ocenione nieco niżej od pozostałych. Zdecydowanie najwyżej oceniono punktualność nauczycieli oraz wykorzystywanie czasu podczas zajęć. Tylko nieco niżej oceniono zgodność realizacji zajęć programem nauczania, przedstawionym na początku semestru oraz przygotowanie prowadzącego do zajęć. Dążąc do poprawy jakości kształcenia warto zwrócić uwagę na poprawę sytuacji w zakresie doboru odpowiednich do specyfiki przedmiotu metod dydaktycznych oraz pomocy naukowych a także należy położyć większy nacisk na metody aktywizujące doktorantów w trakcie zajęć, gdyż te elementy zostały ocenione najniżej. Ocena poszczególnych aspektów kształcenia została przedstawiona na Wykresie 23.

Wykres 23. Ocena poszczególnych aspektów kształcenia na studiach III stopnia UM w Lublinie

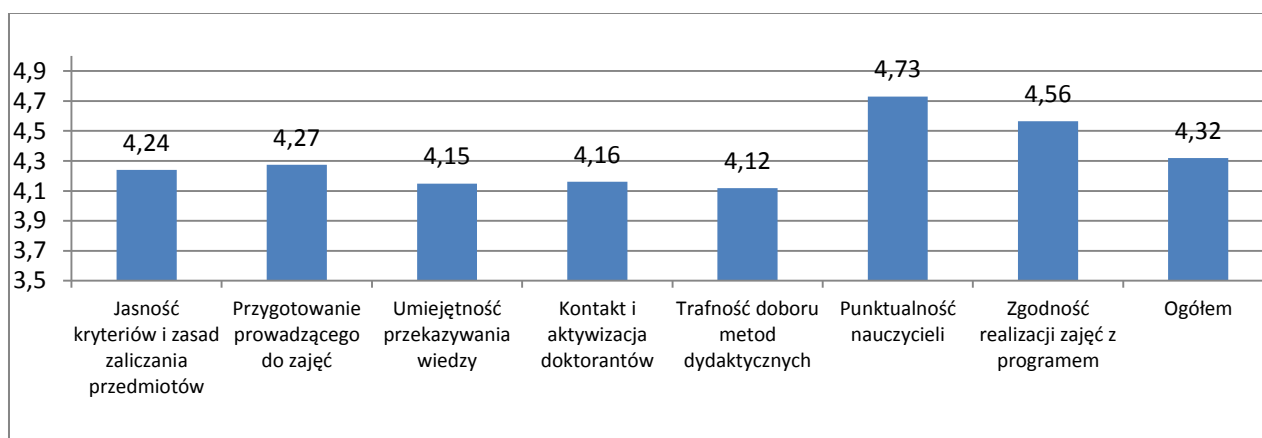

8. Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu; Dyscyplina : *Nauki o Zdrowiu*

8.1 Ogólna ocena kształcenia na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu

Doktoranci pierwszego roku ogółem ocenili studia dość wysoko (**4,32**). Najwyżej ocenionym aspektem była punktualność nauczycieli prowadzących zajęcia. Doceniono również to, że zajęcia realizowane były zgodnie programem kształcenia przedstawionym na początku roku akademickiego. Najniżej ocenianymi aspektami były: trafność doboru metod dydaktycznych, umiejętność przekazywania wiedzy oraz relacje nauczyciela z doktorantami sprzyjające aktywności podczas zajęć. Ponieważ studia doktoranckie w zakresie Nauk o Zdrowiu są realizowane od roku akademickiego 2012/2013 nie ma możliwości porównania wyników z poszczególnych lat studiów. Oceny przedstawiono na Wykresie 24.

Wykres 24. Ocena jakości kształcenia na studiach III stopnia na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu

8.2 Ocena prowadzących zajęcia

Poniżej w tabeli przedstawiono średnie oceny każdego z badanych aspektów pracy dydaktycznej nauczyciela oraz ocenę ogólną, czyli średnią arytmetyczną ze wszystkich ocen wystawionych danemu nauczycielowi w ramach danego przedmiotu, bez podziału na poszczególne kryteria. W ankiecie oceny pracy dydaktycznej nauczycieli zadawano doktorantom następujące pytania :

Pytanie 1) W jakim stopniu kryteria i zasady zaliczania przedmiotu zostały jasno określone?

Pytanie 2) Jak ocenia Pan/i przygotowanie prowadzącego do zajęć?

Pytanie 3) Jak ocenia Pan/i umiejętność przekazywania wiedzy przez prowadzącego?

Pytanie 4) Jak ocenia Pan/i umiejętność prowadzącego w zakresie nawiązywania kontaktu z doktorantami oraz ich aktywizację?

Pytanie 5) Jak ocenia Pan/i trafność doboru metod i pomocy naukowych do tematyki zajęć?

Pytanie 6) Jak oceniasz prowadzącego pod względem punktualności w rozpoczynaniu i kończeniu zajęć?

Pytanie 7) W jakim stopniu zajęcia były realizowane zgodnie z programem nauczania, podanym na pierwszych zajęciach?

9. Wnioski i rekomendacje

- ⇒ Zdecydowana większość doktorantów **(76%) swój ogólny poziom zadowolenia ze studiów III stopnia określa jako wysoki lub bardzo wysoki**. Jedynie 2% badanych deklaroowało niezadowolenie jednak nie byli to doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu.
- ⇒ Wysoko ocenianym aspektem kształcenia na studiach doktoranckich była zgodność realizacji zajęć z programem kształcenia (4,31). Doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu ocenili ten aspekt nieco powyżej średniej (4,33).
- ⇒ Wysoko ocenione zostały warunki lokalowe na UM w Lublinie (4,22). **Zdecydowanie niżej od pozostałych oceniali warunki lokalowe doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu (3,67)**. Należy zatem zwrócić uwagę na potrzeby doktorantów w tym zakresie w celu zapewnienia im lepszych warunków rozwoju naukowego.
- ⇒ Pozytywnie oceniona została obsługa administracyjna procesu kształcenia na III stopniu **(4,36)**. Doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu ocenili ten aspekt zdecydowanie powyżej średniej ogólnej **(4,67)**.
- ⇒ Wysoko ocenione zostały takie jednostki wspomagające organizację studiów jak: Kierownik Studiów, oraz promotorzy/opiekunowie naukowci. **Niżej oceniano funkcjonowanie Rady Doktorantów**.
- ⇒ Przeciętne było zadowolenie doktorantów ze wsparcia otrzymywanego od Uczelni w zakresie nawiązywania kontaktów i współpracy z innymi ośrodkami naukowo-badawczymi. Wsparcie w zakresie kontaktów z ośrodkami krajowymi na poziomie ogólnym oceniono na **3,36** natomiast z ośrodkami zagranicznymi na **3,18**. **Szczególnie nisko kontakty z zagranicznymi ośrodkami ocenili doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu (2,5)**. Należy zatem wspierać mobilność naszych doktorantów, szczególnie w zakresie wyjazdów na zagraniczne konferencje oraz poprzez np. uczestnictwo w międzynarodowych zespołach badawczych. Warto uwzględnić również potrzeby studentów w zakresie nauki języka angielskiego, gdyż w komentarzach pojawiały się opinie, że w programie studiów powinno znaleźć się więcej zajęć z tego przedmiotu.
- ⇒ Dostępne zasoby biblioteczne wysoko ocenili wszyscy doktoranci (ocena ogólna **4,13**) **z wyjątkiem doktorantów Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**, których oceny były znacznie niższe i wyniosły średnio **3,67**. Należy zatem zadbać o dostępność materiałów naukowo-dydaktycznych dla tych studentów w szczególności.
- ⇒ Wyposażenie służące wspieraniu dydaktyki zostało ocenione **najniżej przez doktorantów Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu**. Ten aspekt ocenili oni na **2,67** przy ogólnej ocenie równej **3,6** co wskazuje na potrzebę poprawy sytuacji pod tym względem w ogólności, ale przede wszystkim na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu.
- ⇒ Spośród różnych aspektów oferowanego doktorantom przez UM wsparcia najniżej oceniono finansowanie udziału w konferencjach krajowych i zagranicznych, które oceniono odpowiednio na 2,88 oraz 2,57. Finansowanie badań naukowych oceniono nieco wyżej na 3,13, jednak świadczy to o niezbyt wysokim zadowoleniu doktorantów pod tym względem. Należy zatem podjąć działania w tym zakresie, np. poprzez pomoc w staraniu się o zewnętrzne środki finansowe na realizację własnych projektów.
- ⇒ Przeciętnie oceniono przydatności zajęć objętych programem studiów pod względem rozwoju umiejętności prowadzenia prac badawczych **(3,39)**. Najniżej ten aspekt oceniali doktoranci I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna* **(3,24)** oraz **Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu (3,33)**.

Oceny doktorantów z pozostałych Wydziałów były nieco wyższe. Należy zatem położyć większy nacisk na kształtowanie kompetencji badawczych młodych naukowców w szczególności studiujących na I i II Wydziale Lekarskim dyscyplinę *medycyna/biologia medyczna* oraz na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu.

- ⇒ **Praktyczny wymiar zajęć** realizowanych na III stopniu również został oceniony przeciętnie (średnia ogólna wyniosła **3,39**). Jedynie Doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu pozytywnie wyróżniają się na tle innych, gdyż ocenili ten aspekt na **4,33**.
- ⇒ **13,7% badanych uważało, że program studiów nie uwzględnia zagadnień objętych egzaminem doktorskim** i dlatego studia nie przygotowują do jego zdania. Takie opinie pojawiały się w szczególności wśród doktorantów I i II Wydziału Lekarskiego dla dyscypliny *medycyna/biologia medyczna* (**14,6%**). Na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu taką opinię wyraża co trzecia osoba. Należy zatem zadbać o spójność programu studiów z zakresem zagadnień wymaganych podczas egzaminów.
- ⇒ **13,3% badanych uważało, że w programie studiów zabrakło istotnych z punktu widzenia ich potrzeb naukowych przedmiotów** i należałoby to uzupełnić. Często wskazywano potrzebę większej ilości zajęć ze statystyki oraz języka angielskiego. Potrzebę uzupełnienia programu studiów na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu wskazało 30% badanych (należy jednak pamiętać o niskim udziale w tej części badania doktorantów tego wydziału).
- ⇒ W opinii doktorantów studia lepiej **przygotowują do pracy dydaktycznej (3,96), niż do pracy badawczej (3,91)**. Na Wydziale Pielęgniarstwa oba te aspekty oceniono równo (**4,0**). Najniżej oceniano to, w jakim stopniu studia przygotowują do pozyskiwania **funduszu na badania (3,12) oraz zarządzania projektami badawczymi (3,37)**. Tendencja ta dotyczy wszystkich Wydziałów. Należy zatem położyć większy nacisk w programie kształcenia na kształtowanie umiejętności w zakresie realizacji całego procesu badawczego, z uwzględnieniem pozyskiwania środków oraz koordynacji działań organizacyjnych z nim związanych.
- ⇒ Wyjątkowo nisko na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu oceniono to w jakim stopniu studia przygotowują do współpracy z przedsiębiorstwami (**2,0**), prowadzenia działalności gospodarczej (**2,33**) oraz współpracy z zewnętrznymi ośrodkami naukowo-badawczymi (**2,67**).
- ⇒ Niewątpliwie mocną stroną studiów doktoranckich jest wsparcie ze strony opiekuna naukowego. Wszystkie wzięte pod uwagę w badaniu aspekty współpracy doktoranta z opiekunem zostały ocenione bardzo wysoko. Żaden nie został oceniony poniżej 4. Dotyczy to wszystkich doktorantów, niezależnie od Wydziału.
- ⇒ Wysoko oceniana została ogólna jakość dydaktyki na studiach III stopnia. Ogólna ocena studiów wyniosła 4,64 na pięciostopniowej skali. Najniżej ocenionym pod tym względem został Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu (4,32).
- ⇒ **Doktoranci Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu** ocenili jakość dydaktyki na **4,32**. Najwyżej oceniano punktualność i wykorzystywanie czasu podczas zajęć przez nauczycieli oraz zgodność realizacji zajęć z programem studiów (**4,56**). Najniżej ocenianym aspektem był dobór odpowiednich do specyfiki zajęć metod dydaktycznych (**4,12**).
- ⇒ Wśród mocnych stron studiów III stopnia na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu wskazywano głównie, warunki i możliwości rozwoju w zakresie pracy naukowej i dydaktycznej oraz warunki socjalne (przede wszystkim stypendium).
- ⇒ Wśród słabych stron studiów III stopnia na Wydziale Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu wskazano, że zajęcia często nie odpowiadają zagadnieniom związanym z Pielęgniarstwem i Naukami o Zdrowiu.

- ⇒ Wśród propozycji zmian, które pojawiały się w pytaniu otwartym najczęściej wskazywano **na lepszą organizację zajęć**. Więcej zajęć zdaniem respondentów należałoby realizować w semestrze zimowym.

Aneks

WYKRES 1 FREKWENCJA DOKTORANTÓW Z POSZCZEGÓLNYCH LAT STUDIÓW W OCENIE WARUNKÓW STUDIOWANIA.	4
WYKRES 2 FREKWENCJA DOKTORANTÓW Z POSZCZEGÓLNYCH LAT STUDIÓW W OCENIE NAUCZYCIELI AKADEMICKICH	5
WYKRES 3 OGÓLNY STOPIEŃ ZADOWOLENIA DOKTORANTÓW ZE STUDIÓW	5
WYKRES 4 OCENA ZGODNOŚCI REALIZACJI ZAJĘĆ Z PLANEM.....	6
WYKRES 5 OCENA WARUNKÓW LOKALOWYCH NA UM W LUBLINIE	6
WYKRES 6 OCENA OBSŁUGI ADMINISTRACYJNEJ	7
WYKRES 7 OCENA JEDNOSTEK WSPIERAJĄCYCH ORGANIZACJĘ PROCESU KSZTAŁCENIA	7
WYKRES 8 OCENA WSPARCIA UDZIELANEGO DOKTORANTOM PRZEZ UM W ZAKRESIE WSPÓŁPRACY Z ZEWNĘTRZNYMI OŚRODKAMI NAUKOWO BADAWCZYMI	8
WYKRES 9 OCENA JAKOŚCI ZAPLECZA NAUKOWO-TECHNICZNEGO UM	9
WYKRES 10 OCENA WSPARCIA FINANSOWEGO OFEROWANEGO PRZEZ UM DLA ROZWOJU NAUKOWEGO DOKTORANTÓW	10
WYKRES 11 OCENA PROGRAMU STUDIÓW W ZALEŻNOŚCI OD WYDZIAŁU, NA KTÓRYM SĄ REALIZOWANE.	10
WYKRES 12 ODSETEK ODPOWIEDZI NA PYTANIE, CZY KSZTAŁCENIE NA STUDIACH PRZYGOTOWUJE DO EGZAMINÓW OBJĘTYCH PRZEWODEM DOKTORSKIM?	11
WYKRES 13 CZY W PROGRAMIE STUDIÓW ZABRAKŁO JAKIEGOŚ PRZEDMIOTU, KTÓRY POWINIEN ZOSTAĆ WPROWADZONY?	11
WYKRES 14 CZY W PROGRAMIE ZNALEŻ SIĘ PRZEDMIOT, KTÓRY BYŁ NIEPOTRZEBNY?	12
WYKRES 15. OCENA WPŁYWU STUDIÓW DOKTORANCKICH NA ROZWÓJ POSZCZEGÓLNYCH UMIEJĘTNOŚCI CZŁ.	13
WYKRES 16. OCENA WPŁYWU STUDIÓW DOKTORANCKICH NA ROZWÓJ POSZCZEGÓLNYCH KOMPETENCJI CZŁI.....	14
WYKRES 17. CZY MA PAN/I MOŻLIWOŚĆ SKONSULTOWANIA FORMY I TREŚCI REALIZOWANYCH ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH?	15
WYKRES 18 CZY MA PAN/I OKREŚLONY PRZEZ PROMOTORA/OPIEKUNA NAUKOWEGO ZAKRES OBOWIĄZKÓW?.....	15
WYKRES 19 OCENA WSPÓŁPRACY Z PROMOTOREM/OPIEKUNEM NAUKOWYM - CZ I.....	15
WYKRES 20 OCENA WSPÓŁPRACY Z PROMOTOREM/OPIEKUNEM NAUKOWYM - CZ II.....	16
WYKRES 21 OCENA WSPÓŁPRACY DOKTORANTA Z PROMOTOREM/OPIEKUNEM NAUKOWYM - CZ III	16
WYKRES 22 OGÓLNA OCENA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA NA STUDIACH III STOPNIA REALIZOWANYCH NA WYDZIAŁACH UM W LUBLINIE.	17
WYKRES 23 OCENA POSZCZEGÓLNYCH ASPEKTÓW KSZTAŁCENIA NA STUDIACH III STOPNIA UM W LUBLINIE	17
WYKRES 24 OCENA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA NA STUDIACH III STOPNIA NA WYDZIALE PIELĘGNIARSTWA I NAUK O ZDROWIU	18
TABELA 1 SUGEROWANE DO WPROWADZENIA PRZEDMIOTY.	12
TABELA 2 PRZEDMIOTY, KTÓRE W OPINII DOKTORANTÓW SĄ ZBĘDNE	13
TABELA 3 MOCNE STRONY STUDIÓW NA UM W LUBLINIE W OPINII DOKTORANTÓW	Błąd! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
TABELA 4 SŁABE STRONY KSZTAŁCENIA NA STUDIACH III STOPNIA W OPINII DOKTORANTÓW	Błąd! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
TABELA 5 PROPOZYCJE DOKTORANTÓW DOTYCZĄCE MOŻLIWYCH ZMIAN W CELU POPRAWY JAKOŚCI KSZTAŁCENIA NA UM W LUBLINIE .	Błąd!
NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.	